

Nr 24.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition med anhållan om riksdagens yttrande rörande frågan om uppdelning av finansdepartementet m. m. jämte i ämnet väckta motioner.

(5:e avd.)

I propositionen nr 3 har Kungl. Maj:t, under återopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över justitiedepartementens ärenden för den 29 december 1949, anhållit om riksdagens yttrande över framlagt förslag till uppdelning av finansdepartementet samt angående folkhushållningsdepartementets upphörande.

I samband med ifrågavarande proposition har utskottet till behandling förehaft två likalydande motioner, väckta den ena inom första kammaren av herr *Herlitz* m. fl. (I: 47) och den andra inom andra kammaren av herr *Hagberg* i Malmö (II: 41), i vilka hemställts, att riksdagen, om den tillstyrker inrättandet av ett nytt departement, uttalar sig för att detta erhåller annan benämning än civildepartementet, förslagsvis lönedepartementet eller personaldepartementet.

Beträffande de skäl, motionärerna anfört till stöd för sitt yrkande, får utskottet hänvisa till motionen I: 47.

Under de senaste årtiondena har finansdepartementets verksamhetsområde avsevärt utvidgats; nya uppgifter av olika slag ha anförtrotts departementet och antalet inom departementet handlagda ärenden har visat en betydande stegring.

Med anledning härav har fråga uppkommit huruvida möjligheter föreläge att genom organisatoriska förändringar inom finansdepartementet åstadkomma en effektiv lättnad i arbetsbördan för chefen för nämnda departement samt i övrigt ernå en efter arbetets omfattning mera lämplig och ändamålsenlig organisation än den nuvarande. Härvid har den frågan trätt i förgrunden, huruvida löne- och pensionsärendena (inklusive ärenden rörande dyrortsgrupperingen och förhandlingsrätt för statens tjänstemän) kunde utbrytas från finansdepartementet för att — tillsammans med av andra departement handlagda ärenden av dessa slag — överföras till ett nytt departement.

En närmare undersökning av berörda fråga har under hösten 1949 verkställts inom finansdepartementet; en redogörelse för denna undersökning lämnas i propositionen s. 2—13.

Chefen för justitiedepartementet erinrar om att en uppdelning av finansärendena mellan chefen för finansdepartementet och annat statsråd i prak-

tiken funnits genomförd alltsedan mars 1941. Denna uppdelning, som för-
anletts av den under det senaste årtiondet inträdda betydande stegringen i
antalet till finansdepartementet inkomna ärenden och ökningen av övriga
arbetsuppgifter, har emellertid ansetts principiellt otillfredsställande och ur
organisatoriska synpunkter föga rationell. För bedömande av frågan om en
uppdelning av finansdepartementet har inom departementet sammanställts
visst statistiskt material. Detta material utvisar, att en uppdelning av finans-
departementet genom överförande därifrån — liksom från andra departe-
ment — till ett nytt departement, förslagsvis benämnt civildepartementet,
av samtliga löne- och pensionsfrågor och därmed sammanhängande ären-
den är praktiskt genomförbar. Såsom ett särskilt skäl för den ifrågasatta
uppdelningen anföres i propositionen, att därigenom skulle ernås en önsk-
värd koncentration inom Kungl. Maj:ts kansli av ärendena rörande tillämp-
ningen av löne- och pensionsförfattningarna; vidare skulle ökade möjligh-
eter skapas för ett samråd beträffande statens och kommunernas lönepolitik.
Såväl det nya departementet som den återstående delen av finansdeparte-
mentet ha förutsatts komma att erhålla så omfattande arbetsuppgifter, att
uppdelningen är motiverad. Vartdera departementet beräknas sålunda kom-
ma att handlägga större antal ärenden än som vid 1947 års uppdelning av
socialdepartementet förutsattes skola tillkomma sistnämnda departement,
respektive inrikesdepartementet. Den arbetsbörda, som skulle tillkomma
finansdepartementet, har bedömts bli bestående eller än ytterligare utvid-
gad i framtiden.

Såsom följd av finansdepartementets uppdelning skulle på det föreslagna
civildepartementet ankomma handläggningen av följande ärenden, nämligen
ärenden rörande löneväsendet, i vad det ej enligt särskilda föreskrifter
tillhör annat departement, allmänna resereglementet, pensionsväsendet, i
vad det ej ankommer på annat departement, dyrortsgrupperingen samt för-
handlingsrätt för statens tjänstemän.

Av de till det nuvarande finansdepartementet hörande ämbetsverken m. m.
skulle följande överflyttas till civildepartementet, nämligen statens pensions-
anstalt, övriga pensionsinrättningar, i den mån de ej tillhöra annat departe-
ment, statens lönenämnd, statens bostadsnämnd, statens avtalsnämnd, civil-
statens understödsnämnd, statens befordringsnämnd och dyrortsnämnden.

Frågan om de nya departementens inre organisation och kostnaderna i an-
ledning av omorganisationen har anmälts i 1950 års statsverksproposition
under sjunde och tolfte huvudtitlarna.

Kostnadsökningen för statsverket genom den förordade ändringen i de-
partementsindelningen har beräknats till i runt tal 100 000 kronor.

Omorganisationen har ansetts böra träda i kraft den 1 juli 1950.

I förevarande sammanhang har i propositionen till behandling upptagits
även frågan om upphörande av folkhushållningsdepartementets verksamhet.
I detta hänseende erinras om att det allmänna försörjningsläget under de
senare åren utvecklats i så gynnsam riktning, att de flesta ransoneringarna

numera kunnat avvecklas. Som en konsekvens härav ha arbetsuppgifterna för de krisorgan, som handlägga försörjningsfrågor, helt bortfallit eller väsentligt minskat. Detta har i sin tur medfört en sådan minskning av folkhushållningsdepartementets arbetsuppgifter, att en organisation av departementstyp för handläggning av dessa arbetsuppgifter icke längre kan anses erforderlig. En avveckling av folkhushållningsdepartementet har därför ansetts böra ske, lämpligen med utgången av detta budgetår. Huvuddelen av dess då ännu kvarstående arbetsuppgifter skulle därvid överflyttas på handelsdepartementet.

Enligt lagen den 11 april 1947 (nr 152) om antalet statsdepartement och statsråd utan departement skall antalet statsdepartement vara elva. Enär folkhushållningsdepartementet föreslagits skola upphöra med utgången av juni 1950, kan den ifrågasatta uppdelningen av finansdepartementet genomföras utan att någon ändring vidtages i förenämnda lag.

Utskottet. Den i förevarande proposition lämnade redogörelsen ger vid handen, att finansdepartementets arbetsuppgifter och antalet till nämnda departement inkomna ärenden betydligt ökats under senare tid samt att såsom följd härav en uppdelning av de till departementet hörande ärendena mellan departementschefen och annat statsråd i praktiken varit genomförd sedan år 1941. Då sistnämnda anordning ansetts medföra olägenheter, har förslag framkommit om en uppdelning av finansdepartementet fr. o. m. den 1 juli 1950 på sådant sätt, att därifrån skulle till ett nytt departement överföras samtliga löne- och pensionsfrågor och därmed sammanhängande ärenden, inklusive ärenden rörande dyrortsgrupperingen och förhandlingsrätt för statens tjänstemän. Samtidigt med inrättandet av ifrågasatt nya departement har folkhushållningsdepartementet förutsatts skola upphöra.

Utskottet — som icke funnit anledning till erinran mot att folkhushållningsdepartementet avvecklas med utgången av detta budgetår på sätt i propositionen angivits — anser i likhet med departementschefen, att den nuvarande faktiska uppdelningen av finansärendena icke innebär en rationell anordning sett på längre sikt. Då utskottet finner, att goda skäl förebragts för en uppdelning av finansdepartementet fr. o. m. nästa budgetår efter i propositionen angivna riktlinjer, är utskottet sålunda berett att ansluta sig till vad i propositionen anförts angående inrättandet av ett nytt departement för löne- och pensionsärenden m. m. och detta departements verksamhetsområde. I anslutning till det i propositionen gjorda uttalandet, att någon lättnad i finansdepartementets arbetsbörda icke torde vara att förutse under den närmaste framtiden utan att tvärtom en icke obetydlig utvidgning av densamma kan väntas successivt inträda, vill utskottet emellertid framhålla önskvärdheten av att organisationens ansvällning i görligaste mån begränsas och att föreliggande möjligheter till avlastning, genom rationaliseringsåtgärder eller eljest, tillvaratagas.

Beträffande det nya departementets benämning — en fråga som jämlikt § 5 regeringsformen avgöres av Kungl. Maj:t — har departementschefen

förordat namnet civildepartementet. Enligt de likalydande motionerna I: 47 och II: 41 skulle benämningen lönedepartementet eller personaldepartementet vara att föredraga.

Utskottet, som finner att goda skäl kunna anföras för benämningen lönedepartementet, har emellertid med hänsyn till att det nya departementet jämte löneärenden får andra betydelsefulla frågor att handlägga icke funnit anledning framställa någon invändning mot det i propositionen angivna namnet.

Till frågan om den inre organisationen av finansdepartementet efter uppdelningen och av det nyinrättade departementet för löne- och pensionsärenden återkommer utskottet vid behandlingen av vederbörande huvudtitlar.

Under återopande av det anförda hemställer utskottet,

I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anført;

II. att motionerna I: 47 och II: 41 icke må till någon riksdagens åtgärd föranleda.

Stockholm den 10 februari 1950.

På statsutskottets vägnar:

MARTIN SKOGLUND.

Vid förestående ärendes slutbehandling inom utskottet hava närvarit

från f ö r s t a kammaren: herrar Rickard Lindström, Sven Larsson, Karl Andersson, Gränebo, Mannerskantz, Ohlon, Gustaf Karlsson, Iwar Anderson, Heiding, fröken Andersson, herrar Berling, Sundelin, Leander, Gillström och Rosenberg; samt

från a n d r a kammaren: herrar Skoglund i Doverstorp, Ward, Malmborg i Skövde, Bergström, Svensson i Grönvik, Boman i Kieryd, Mårtensson i Uddevalla, Wallentheim, Lindholm, Rubbestad, Staxäng, Hall, Åkerström, Kollberg och Widén.

Reservationer.

1) av herr *Mannerskantz*, som ansett, att utskottets hemställan under I. bort hava följande lydelse:

»I. att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna, att riksdagen anser, att departementet för löne- och pensionsärenden m. m. icke bör inrättas»;

2) av fröken *Andersson* samt herrar *Skoglund* i Doverstorp, *Staxäng* och *Widén*, vilka ansett, att utskottet i anledning av motionerna I: 47 och II: 41 bort uttala sig för benämningen lönedepartementet för det nya departementet och att därför

dels det stycke i utskottets utlåtande på s. 4, som börjar med orden »Utskottet, som» och slutar med orden »angivna namnet» bort hava följande lydelse:

»Då det nya departementet huvudsakligen kommer att handlägga lönefrågor och därmed sammanhängande ärenden, finner utskottet benämningen lönedepartementet ha företräde framför de andra benämningarna ur tydlighetssynpunkt. Utskottet vill för den skull uttala sig för att departementet i fråga benämnas lönedepartementet.»

dels ock utskottets hemställan bort hava följande lydelse:

»att riksdagen må, i anledning av Kungl. Maj:ts proposition och motionerna I: 47 och II: 41, i skrivelse till Kungl. Maj:t giva tillkänna vad utskottet ovan anført.»
